

بررسی صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی

مهدی رحمانی^۱*

دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

امیررضا اصنافی^۲

استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

محمد امین عرفان‌منش^۳

استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه اصفهان، تهران، ایران

مدیریت اطلاعات

دوره ۱، شماره ۱ و ۲
زمستان ۹۴ بهار ۹۵

چکیده: هدف از پژوهش حاضر بررسی صحت استنادی پایان‌نامه‌های دفاع شده دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی در سال ۱۳۹۳ بود. روش پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها پیمایشی و جامعه آماری شامل ۴۲ پایان‌نامه دفاع شده دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی در سال ۱۳۹۳ بود. تعداد کل استنادهای ۴۲ پایان‌نامه مورد بررسی به صورت تقریبی برابر با ۱۸۷۸ استناد بود که با استفاده از جدول کرجسی- مورگان تعداد ۳۲۰ استناد برای بررسی صحت استنادی و میزان مطابقت با شیوه‌نامه انجمن روان‌شناسی آمریکا (APA) انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها، مشاهده مستقیم و جستجوی استنادها از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی و موتورهای جستجو بود، داده‌ها در سیاهه واریسی محقق ساخته براساس پژوهش آزاده، واعظ و قریب (۱۳۸۸) وارد و تحلیل شد. یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که از ۲۶۲ استناد در مقاله‌های مورد بررسی، ۵۸ استناد فاقد هر گونه خطای استنادی بودند. همچنین صحت استنادی پایان‌نامه‌ها براساس مولفه جنسیت تفاوت معناداری وجود نداشت، صحت استنادی دانشجویان دکتری نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد و منابع استنادی لاتین نسبت به منابع استنادی فارسی بیشتر بود. نتیجه‌گیری: نتایج پژوهش نشان داد که به صورت میانگین هر استناد دارای ۲/۵۳ خطای استنادی است و عوامل مختلفی را می‌توان در بروز وضعیت نامطلوب استناددهی در پایان‌نامه‌ها از جمله؛ عدم آگاهی دانشجویان از اهمیت یک‌دستی استنادها در آثار علمی، عدم آشنایی پژوهشگران با نرم‌افزارهای مدیریت منابع و مآخذ مثل (اندنوت، پژوهیار و غیره) به‌منظور مدیریت بهینه استناددهی در پایان‌نامه‌ها و کپی‌برداری از استنادها، برشمرد.

کلیدواژه‌ها: صحت استنادی، پایان‌نامه، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی

¹ mehdi.lis89@gmail.com

² aasnafi@gmail.com

³ amin.erfanmanesh@gmail.com

مقدمه

تولیدات علمی هر جامعه‌ای متکی بر پژوهش‌ها و منابع علمی موجود آن جامعه ارائه می‌گردد. می‌توان بیان کرد که پژوهشگری نمی‌تواند ادعا کند اثری که منتشر می‌کند فقط متکی به خود بوده و از آثار پژوهشی دیگر الگو نگرفته است. استناد به معنای مدرک و ملاک قرار دادن چیزی و آن را پشتوانه عمل یا گفته خود کردن، است (انوری، ۱۳۸۱، ص. ۳۹۰). استنادها در پژوهش‌های علمی از اهمیت خاصی برخوردارند و می‌توان گفت اگر نویسنده یا پژوهشگری به آثار منتشر شده قبل از خود توجه نکند، نمی‌تواند یک اثر علمی معتبر منتشر کند (رحمانی، ۱۳۹۵). استناد علاوه بر این که موجب اعتباربخشی آثار منتشره می‌شود، به پژوهشگران کمک می‌کند تا بتوانند نویسندگان و پژوهشگران متخصص را در رشته شناسایی کنند و آثار معتبر از نامعتبر به آسانی قابل تشخیص باشند. در زیر برخی از تعاریف استناد ارائه می‌شود.

نویسنده هر اثر مکتوبی ممکن است بنا به علل متفاوت به تجربه‌ای، قولی، یا نوشته‌ای (مأخذ) اشاره کند که به این امر استناد می‌گویند (حری، ۱۳۷). تعریف استناد در فرهنگ معین (۱۳۸۱) پشت دادن؛ پشت نهادن به سوی چیزی؛ پناه به کسی دادن؛ پناه به کسی بردن؛ نسبت کردن بر؛ و چیزی را سند قرار دادن؛ تعریف شده است. استناد کردن نیز، پشت به چیزی دادن؛ تکیه به چیزی کردن؛ آیه یا حدیث یا سخنی و مانند آن را سند قرار دادن و بدان تمسک جستن؛ تعریف شده است.

عصاره (۱۳۷۷) بیان می‌کند که: "بنا به اظهار زایمن^۴، به‌طور کلی مقاله علمی به‌تنهایی وجود ندارد بلکه ساخته و پرداخته متون آن موضوع است؛ یعنی یک مقاله علمی زمانی معتبر است که به آثار و متون آن موضوع استناد نماید. همچنین از نظر گارفیلد^۵ هر جمله یک مقاله که به بررسی متون می‌پردازد، با یک استناد، حمایت و پشتیبانی می‌شود. اسمیت^۶ نیز عقیده دارد فهرست منابع یک اثر به‌ویژه در حوزه علوم که به‌متون پیشین اشاره دارد، بخش اساسی یک مقاله پژوهشی محسوب می‌شود". استنادها موجب پیوند شدن تفکرات و تجارب علمی می‌شوند. امروزه دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی که از مراجع مهم علمی و پژوهشی کشور محسوب می‌شوند، یکی از منابعی که برای دستیابی به اهداف بسیار حائز اهمیتند، پایان‌نامه‌ها هستند. پایان‌نامه‌ها نوشتارهایی هستند که با توجه به‌اهمیتی که در جامعه علمی دارند بسیار مورد توجه قرار می‌گیرند. پایان‌نامه‌ها یکی از مراجع مستند و قوی هستند، که همیشه مورد استفاده دانشجویان و پژوهشگران قرار می‌گیرند. بنابراین صحت و سقم اطلاعات موجود در پایان‌نامه از اهمیت خاصی برخوردار است.

پایان‌نامه‌ها به دو دلیل مورد توجه قرار می‌گیرند:

۱. به‌دلیل اعتبار متن تحقیقی
۲. به‌دلیل اعتبار فهرست مأخذ است که فهرست مأخذ پایان‌نامه‌ها همچون کتابشناسی‌های تخصصی در موضوع مورد نظر هستند. (حری، ۱۳۷۲).

معمولاً پایان‌نامه‌ای مورد اقبال قرار می‌گیرد که تمام اصول مربوط به صحت استنادی را رعایت کرده و هم در امر بازیابی اطلاعات راهنمای پژوهشگران باشد و هم در امر مربوط به منطبق بودن استنادهای درون‌متنی و برون‌متنی. در این پژوهش نیز، با استفاده از روش تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های دفاع شده در سال ۱۳۹۳، به‌منظور بررسی صحت استنادی آنان مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. این پژوهش در نوع خود برای اولین بار در کشور انجام گرفته است،

4. zaiman

5. Garfield

6. Smits

بدین لحاظ، یافته‌های این پژوهش از نقطه نظر بررسی صحت استنادی و بیان خطاهای استنادی بسیار مورد توجه قرار دارد.

در حوزه بررسی استنادها از نکات مهم و محوری می‌توان به صحت استنادی توجه کرد. ناگفته پیداست که استناد نادرست به مقالات و منابع نه تنها موجب سردرگمی خوانندگان و پژوهشگران می‌شود، بلکه هزینه‌های سنگینی را نیز بر محققان و کتابخانه‌ها تحمیل می‌کند. (آزاده، واعظ و قریب، ۱۳۸۸، ۱۰). و این ضرورت فقط برای مقالات علمی-پژوهشی نیست و برای تمام آثار علمی از جمله پایان‌نامه‌ها نیز امر صحت استنادی واجب و ضروری به نظر می‌رسد. می‌توان عوامل مهم در صحت استنادی مقالات را مولفه‌های اصلی هر استناد معرفی کرد. یعنی صحت اطلاعات مولفه‌های نام نویسنده، سال نشر، عنوان مقاله، عنوان مجله، شماره، دوره و شماره صفحه دانست. از دیگر عوامل مهم در صحت استنادی کتاب‌ها را می‌توان؛ نام نویسنده، عنوان، ناشر، محل نشر، سال نشر و شماره صفحه دانست. (آزاده، واعظ و قریب، ۱۳۸۸، ص ۱۱) همچنین مؤلفه دیگری که در صحت استنادی مورد بررسی قرار می‌گیرد را انتقال دقیق استنادهای درون متنی به فهرست ماخذ و همچنین وجود استنادی فهرست ماخذ در متن دانست. پژوهش حاضر نیز در پی آن است تا با بررسی صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشگاهی وضعیت موجود در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی را بیان نماید.

در مورد صحت استنادی در ایران پژوهش‌هایی انجام گرفته است که در پاره‌ای از آن‌ها اشاره می‌شود. عزیزی، رئیس‌زاده، زارعی، طریقت صابر و گرز (۱۳۸۰) در پژوهشی برای تعیین کیفیت ذکر منابع در مقاله‌های پژوهشی مجله‌های علمی-پژوهشی در جمهوری اسلامی ایران، فراوانی اشتباه‌های موجود در قسمت‌های مختلف ذکر منابع مقاله‌های منتشره در مجله‌های علوم پزشکی ایران را که دارای رتبه علمی-پژوهشی بودند بررسی کردند. نتایج نشان داد که در ۷۶ درصد منابع اشتباه وجود دارد. ۴۱ درصد آن‌ها خطای بزرگ و ۵۹ درصد آن‌ها کوچک بود.

بهزادی و سنجی (۱۳۸۹) در پژوهشی برای تعیین میزان درستی استنادهای مقاله‌های تألیفی منتشره در سال ۱۳۸۷ فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی آستان قدس رضوی را از نظر میزان درستی استنادهای به‌کار رفته در فهرست منابع و ماخذ مقاله‌های تألیفی بررسی کردند. نتایج نشان داد که در ۵۱/۸ درصد از استنادهای مقاله‌های لاتین، ۳۹ درصد از استنادهای مقاله‌های فارسی، ۲۸/۵ درصد از استنادها به کتاب‌های لاتین و ۴۸ درصد از استنادها به کتاب‌های فارسی، و به‌طور میانگین در ۴۱/۸ درصد از استنادهای صورت گرفته توسط نویسندگان به منابع مختلف اشتباه وجود دارد؛ که از این میزان ۲۱/۴ درصد اشتباه‌های اساسی بود. اما از نظر آماری، اختلاف معناداری بین میزان اشتباه‌های صورت گرفته در استنادها بر حسب نوع مدارک مورد استناد وجود نداشت. در کل نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که اشتراک مساعی بین نویسندگان، ویراستاران و داوران و همچنین ارزیابی و بررسی برخی از استنادهای مقاله‌ها به‌عنوان بخشی از فرایند پذیرش مقاله‌ها می‌تواند به رفع این مشکل کمک زیادی کند.

آزاده و همکاران (۱۳۸۸) نیز وضعیت صحت مقاله‌های استنادی پایان‌نامه‌های دوره‌های دکترای تخصصی پزشکی سال ۱۳۸۶ دانشگاه علوم پزشکی تهران را از نظر میزان مطابقت آن‌ها با شیوه‌نامه ونکوور بررسی کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که از کل ۳۵۷ مقاله استنادی مورد مطالعه فقط ۱۳۶ مورد یعنی ۳۸/۹ درصد استناد فاقد هر نوع خطای استنادی بود. مرادی کیوی، سبحانی، صاحب‌اختیاری، هاشمی‌مطلق، کاظم‌نژاد و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی صحت نگارش منابع کلیه مقاله‌های منتشره در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۹۰ مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان پرداختند و از هر مقاله به‌صورت تصادفی سه منبع را بررسی کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ۶۰/۲ درصد از منابع دارای خطا است؛ که با گذشت زمان وضعیت صحت استنادی رو به بهبود بود.

در خارج از ایران نیز پژوهش‌های زیادی در حوزه صحت استنادی انجام شده است که از آن جمله می‌توان به پژوهش کونر (۲۰۰۲) اشاره کرد. او با بررسی صحت استنادی ماخذ مقاله‌های مجله‌های حوزه اورژانس طبی، به این نتیجه دست یافت که از ۱۰۰ مقاله استنادی منتخب، تمامی مقاله‌ها قابل بازبینی است و ۳۵ استناد حداقل ۱ خطا دارد

و در کل ۴۱ خطا ثبت شد. لوکیک، لوکیک، گلونکیک، کاتویک، وکینیک و همکاران (۲۰۰۴) در پژوهشی برای تعیین صحت استنادی و صحت نقل قول‌های مقاله‌های مجله حوزه آناتومی سال ۲۰۰۱، خطاهای استنادی را به سه بخش و خطاهای نقل قولی را به دو دسته تقسیم کردند. آن‌ها دلیل بالا بودن میزان خطاها را عدم دسترسی به اطلاعات کتاب‌شناختی اسنادها قبل از ایجاد مدلاین فرض کرده بودند، در صورتی که پژوهش آن‌ها خلاف این فرضیه را ثابت کرد. از این‌رو پژوهشگران مذکور بیان کردند که به‌نظر می‌رسد این خطاها مربوط به تنبلی نویسندگان باشد، نه ناتوانی آن‌ها در بازیابی اسنادها به شکل الکترونیکی. در مطالعه آن‌ها همچنین به ارتباط میان خطاهای نقل قولی و استنادی با ضریب تأثیر مجله‌ها توجه شد، حال آن‌که در مطالعه آن‌ها برخلاف برخی گزارش‌های پیشین، چنین ارتباطی مشهود نبود.

نتایج مطالعه صحت استنادی اورن و واتسون (۲۰۰۹) حاکی از میانگین خطاهای استنادی ۱۵ درصدی منابع منتشر شده مرتبط با چشم است. این پژوهشگران در بررسی خود، به‌مطالعه نقش مؤثر کتابداران در کاهش میزان این نوع خطاها نیز پرداختند، چنان‌چه انتشارات الزویر چه ۲۰۰۱ با بهره‌گیری از کتابداران متخصص در بررسی اسنادهای مقاله‌های مورد پذیرش، وضعیت بهتری نسبت به دو ناشر دیگر به نام بلاک ول و لیپینکوت ویلیام و یلکینز دارد. آل-بنا، راجارها، احمد و شیخ (۲۰۰۹) در پژوهشی با مطالعه استنادی و نقل قولی مقاله‌های مجله‌های سوختگی در سال ۲۰۰۶، خطاهای استنادی را به دو بخش کوچک و بزرگ تقسیم کردند. نتایج حاکی از پایین بودن میزان خطاها (۷/۱۳ درصد) چه در صحت استنادی و چه صحت نقل قولی مقاله‌ها بود. آن‌ها دلیل پایین بودن میزان خطاها را انجام مراحل مرور و ویراستاری و بررسی اسنادها پیش از انتشار عنوان کردند.

لاپرستی (۲۰۱۰) برای تعیین صحت استنادی مقاله‌های مجله‌های حوزه علوم محیطی، اسنادهای ۵ مجله حوزه علوم محیطی را بررسی کرد. نتایج پژوهش او نشان داد از ۲۶۵۰ اسناد، ۲۴/۴۱ درصد دارای خطای استنادی، و بیش‌ترین خطاها مربوط به فیلد پدیدآور است و همچنین مجله حفاظت زیستی دارای کم‌ترین خطای استنادی و مجله تغییر آب و هوا دارای بیش‌ترین خطای استنادی بود. آدیکاری و آچاریا (۲۰۱۰) در پژوهشی صحت منابع مقاله‌های مجله‌های مختلف در حوزه پزشکی کشور نپال را بررسی کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ۳۳/۳ درصد از منابع مقاله‌های مجله‌های حوزه کودکان اجتماعی، ۴۳/۳ درصد از منابع مقاله‌های مجله‌های حوزه زنان و زایمان و ۵۰ درصد از منابع مقاله‌های مجله‌های حوزه چشم پزشکی دارای خطا بودند، که بیش‌ترین خطاهای استنادی مربوط به ناحیه عنوان مجله و نام نویسنده بود.

هاریناریانا، چیکامبانجو و راجو (۲۰۱۱) صحت استنادی پایان‌نامه‌های حوزه روان‌شناسی دانشگاه مایسوره را بررسی کردند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که ۳۹/۵۴ درصد از خطاهای استنادی مربوط به خطای بزرگ استنادی، ۲۱/۷۷ درصد از خطاها مربوط به نام نویسنده، ۳۷/۹۳ درصد از خطاها مربوط به‌عنوان، ۵/۷۶ درصد خطاها مربوط به شماره جلد و ۱/۱۵ درصد خطاها مربوط به دوره؛ همچنین ۳۷/۶۶ درصد خطاها مربوط به سال نشر و ۶۲/۳۳ درصد از خطاها مربوط به شماره صفحه است. دیویس (۲۰۱۲) با بررسی صحت استنادی مقاله‌های مجله‌های حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی که در سال ۲۰۰۷ منتشر شده بودند؛ به‌این نتیجه دست یافت که ۴۹/۱ درصد از منابع دارای خطا است؛ که ۵۶ درصد از خطاها مربوط به فیلد نویسنده، ۲۲ درصد مربوط به شماره صفحه، ۱۵ درصد مربوط به عنوان مجله، ۳ درصد مربوط به شماره، ۲ درصد سال انتشار و ۲ درصد خطاها مربوط به‌عنوان است.

یوسف گورایا (۲۰۱۴) در پژوهشی با بررسی صحت استنادی مجله‌های علمی و نمونه موردی، ۴۵۰ اسناد از مقاله‌های مجله‌های حوزه پزشکی، به‌این نتیجه دست یافت که ۴۵۰ اسناد مورد بررسی دارای ۱۸ درصد خطا است که ۳۳ درصد مربوط به خطای بزرگ و ۴۸ درصد مربوط به خطای کوچک استنادی، و بیش‌ترین خطاهای بزرگ مربوط به قسمت نویسنده است و همچنین میزان خطاهای استنادی منابع مربوط به سال ۲۰۱۱ برابر با ۹۰ درصد و میزان

خطاهای استنادی منابع در سال ۲۰۰۵ برابر ۷۰/۶ درصد بود. یعنی وضعیت صحت استنادی در سال ۲۰۱۱ به مقدار ۱۹/۶ درصد بهتر از سال ۲۰۰۵ بود.

از بررسی پیشینه‌های پژوهش مشخص می‌شود که موضوع صحت استنادی، همواره مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. به این معنا که اکثر پژوهش‌ها نشان داده‌اند که درصد بالایی از پژوهشگران در استنادها به مقاله‌ها یا پایان‌نامه‌های خود دارای خطاهای مختلف استنادی هستند. هدف اصلی از پژوهش حاضر تعیین وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دفاع شده در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی طی سال تحصیلی ۱۳۹۳ بود. بنابراین پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به سوال‌های زیر است.

۱. وضعیت پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی از لحاظ صحت استنادی چگونه است؟
۲. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی بر اساس مؤلفه نوع مدرک استنادی چگونه است؟
۳. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی بر اساس مؤلفه زبان مدرک استنادی چگونه است؟
۴. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی بر اساس مؤلفه جنسیت چگونه است؟
۵. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌ها براساس مؤلفه مقطع تحصیلی چگونه است؟
۶. وضعیت صحت استنادی دانشجویان براساس مؤلفه رشته تحصیلی چگونه است؟

روش پژوهش

روش پژوهش به صورت توصیفی-پیمایشی و جامعه آماری شامل تمام پایان‌نامه‌های دفاع شده دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی در سال ۱۳۹۳ به تعداد ۴۲ پایان‌نامه بود. تعداد کل استنادهای ۴۲ پایان‌نامه مورد بررسی به صورت تقریبی برابر با ۱۸۷۸ استناد بود که با استفاده از جدول کرجسی- مورگان تعداد ۳۲۰ استناد برای بررسی صحت استنادی و میزان مطابقت با شیوه‌نامه انجمن روان‌شناسی آمریکا (APA) انتخاب شدند. روش گردآوری داده‌ها، مشاهده مستقیم و جستجوی استنادها از طریق پایگاه‌های اطلاعاتی و موتورهای جستجو بود، داده‌ها در سیاهه واری محقق ساخته براساس پژوهش آزاده، واعظ و قریب (۱۳۸۸) وارد و تحلیل شد. روش نمونه‌گیری به صورت طبقه‌ای تصادفی بود. این‌گونه که با توجه به نوع مدرک استنادی و زبان مدرک تعداد ۸ استناد از هر پایان‌نامه بررسی شد. در هر پایان‌نامه استنادهای زیر مورد بررسی قرار گرفتند. در هر پایان‌نامه ابتدا استنادهای مربوط به اولین مقاله استنادی فارسی و اولین مقاله استنادی لاتین، اولین کتاب استنادی فارسی و اولین کتاب استنادی لاتین، اولین پایان‌نامه استنادی فارسی و اولین پایان‌نامه استنادی لاتین و اولین منبع اینترنتی استنادی فارسی و اولین منبع اینترنتی استنادی لاتین، اولین کتاب استنادی فارسی و انگلیسی، هم‌چنین تطبیق آن‌ها با اهداف و سؤال‌های پژوهش، سیاهه استفاده شده توسط آزاده و همکاران (۱۳۸۸) به‌عنوان الگو انتخاب و سیاهه محقق ساخته‌ای آماده شد. سپس به تأیید استاد راهنما، استاد مشاور و تعدادی از صاحب‌نظران این حوزه رسید. این ابزار گردآوری اطلاعات شامل چهار بخش ۱. اطلاعات مربوط به خود مقاله، ۲. مطابقت استنادها با دستورالعمل فصلنامه علمی-پژوهشی روان‌شناسی کاربردی، ۳. نام منبع یا منابع بررسی شده استنادها و ۴. انواع خطاهای استنادی که خود شامل خطاهای کوچک و خطاهای بزرگ است بود. ابتدا تمامی استنادهای منتخب، از پایگاه‌های اطلاعاتی فارسی، لاتین و موتورهای جستجوی عمومی از نظر وجود یا عدم وجود چنین منبعی جستجو و در مرحله دوم صحت هر یک از استنادها مطابق با اطلاعات بازیابی شده بررسی شد. انواع خطاهای استنادی بر اساس تقسیم‌بندی کار آزاده و همکاران (۱۳۸۸) به دو گروه خطاهای بزرگ و خطاهای کوچک تقسیم شد. خطاهای بزرگ یا مشکل جدی در بازیابی مدرک ایجاد می‌کند یا باعث عدم بازیابی مدرک می‌شود. به‌عنوان نمونه می‌توان به نام و آغازه اشتباه نویسندگان،

حذف نام نویسندگان، غلط املائی بزرگ در عنوان مقاله، اشتباه املائی در کومه نوشتن نشریه، سال نشر اشتباه یا حذف آن، حذف دوره یا ذکر اشتباه دوره، و جز آن اشاره کرد. شایان ذکر است که در میزان کل خطاها، در هر عنصر، فقط یک خطای کوچک و یک خطای بزرگ در نظر گرفته خواهد شد، برای نمونه، در عنوان مقاله‌ای وجود همزمان دو خطای " غلط املائی در عنوان مقاله " و " اشتباه بودن علائم استفاده شده"، تنها یک خطای کوچک محاسبه شد. خطاهای بزرگ استنادی شامل اشتباه‌ها و خطاهایی چون اشتباه وارد کردن نام پدید آور/ان، اشتباه بودن اطلاعات مربوط به سال نشر، اشتباه بودن اطلاعات مربوط به عنوان مقاله یا کتاب، اشتباه بودن اطلاعات مربوط به عنوان مجله، اشتباه بودن اطلاعات مربوط به شماره و دوره نشر، اشتباه بودن اطلاعات مربوط به ناشر، اشتباه بودن اطلاعات مربوط به محل نشر، و خطاهای کوچک استنادی شامل خطاهای املائی در فیله‌های مختلف استناد، اشتباه بودن علامت‌های استفاده شده در استناد است. ابتدا خطاهای هر استناد به تفکیک، در سیاهه واریسی تهیه شده ثبت شد. اگر بخشی از اطلاعات در پایگاه‌های مورد جستجو، مغایر با اصل منبع بود در سیاهه واریسی مندرج شد. همزمان با طی مراحل پژوهشی مذکور، هریک از استنادهای منتخب، از نظر پیروی با شیوه‌نامه موجود در دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، بررسی و خطاهای هر یک از عناصر در بخش ویژه این نوع خطاها در سیاهه واریسی ضبط شد. در این مطالعه از روش‌های آمار توصیفی، شامل فراوانی، درصد و آمار استنباطی، با استفاده از آزمون من ویتنی و تحلیل واریانس در تجزیه و تحلیل داده‌های مربوط به فرضیه‌های پژوهش استفاده شد.

یافته‌ها

خطاهای استنادی پایان‌نامه‌های مورد پژوهش (۴۲ عدد) مورد بررسی قرار گرفتند که از این تعداد برخی پایان‌نامه‌ها استناد به یک نوع از منابع اطلاعاتی را نداشتند بنابراین تعداد کل استنادهای موجود محاسبه شدند که برابر با ۲۶۲ استناد بود، در جدول ۱ به صورت تفصیلی تعداد استنادهای مربوط به هر کدام از منابع اطلاعاتی ذکر شده است.

جدول ۱. تعداد کل استنادهای بررسی شده به تفکیک نوع منبع اطلاعاتی

نوع منبع اطلاعاتی	تعداد استناد فارسی بررسی شده	تعداد استناد لاتین بررسی شده
مقاله استنادی	۴۲	۴۲
کتاب استنادی	۴۲	۴۱
پایان‌نامه استنادی	۳۹	۲۰
منبع اینترنتی استنادی	۱۲	۲۴

سوال اول. وضعیت پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی از لحاظ صحت استنادی چگونه است؟ در بررسی خطاهای استنادی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی از ۲۶۲ استناد بررسی شده در کل ۶۶۳ خطای استنادی (یعنی هر استناد ۲/۵۳ خطا) به ثبت رسید. که ۲۰۱ مورد از این خطاها، خطای بزرگ استنادی بودند (۳۰/۳۱ درصد) و ۴۶۲ مورد خطای کوچک استنادی بودند یعنی (۶۹/۶۹ درصد). (جدول ۲)

جدول ۲. تعداد کل خطاهای استنادی پایان‌نامه‌های مورد بررسی

مجموع پایان‌نامه‌ها	تعداد خطای استنادی	تعداد خطای بزرگ استنادی	تعداد خطای کوچک
۶۶۳	۲۰۱	۲۰۱	۴۶۲

در کل ۲۶۲ استناد منتخب بررسی شده، ۵۸ استناد (۲۲/۰۵ درصد) فاقد هر نوع خطای استنادی بودند. بنابراین در کل ۲۰۳ استناد (۷۷/۹۵ درصد) دارای انواع خطاهای استنادی می‌باشند.

سوال دوم. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی بر اساس مؤلفه نوع مدرک استنادی چگونه است؟

از مجموع ۶۶۳ خطای استنادی ۲۰۷ خطا مربوط به پایان‌نامه‌ها (۳۱/۲۲ درصد)، ۱۸۹ خطا مربوط به مقالات (۲۸/۵ درصد)، ۱۴۷ خطا مربوط به کتاب‌ها (۲۲/۱۷) و ۱۲۰ خطا مربوط به منابع اینترنتی (۱۸/۰۹ درصد) بود. (جدول ۵) از کل ۵۹ پایان‌نامه استنادی مورد بررسی ۸ مورد (۱۳/۵۵ درصد) فاقد هرگونه خطای استنادی بودند، همچنین از ۸۴ مقاله استنادی مورد بررسی ۲۰ مقاله استنادی (۲۳/۸ درصد) فاقد هرگونه خطای استنادی بودند. از ۸۳ کتاب استنادی مورد بررسی ۲۲ مورد (۲۶/۵ درصد) فاقد هرگونه خطای استنادی بودند و از ۳۶ منبع اینترنتی استنادی مورد بررسی ۸ منبع استنادی (۲۲/۲۲ درصد) فاقد هرگونه خطای استنادی بودند.

جدول ۳. تعداد کل خطاهای استنادی پایان‌نامه‌ها به تفکیک نوع منبع اطلاعاتی

نوع منبع اطلاعاتی	تعداد خطاهای استنادی	تعداد خطاهای بزرگ استنادی	تعداد خطاهای کوچک
پایان‌نامه‌ها	۲۰۷	۷۵	۱۳۲
مقاله‌ها	۱۸۹	۳۶	۱۵۳
کتاب‌ها	۱۴۷	۳۲	۱۱۵
منابع اینترنتی	۱۲۰	۵۸	۶۴

برای سنجش صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی براساس مولفه نوع مدرک استنادی از آزمون تحلیل واریانس استفاده شد.

جدول ۴. مقایسه میانگین بر اساس مولفه نوع مدرک استنادی

آزمون آماری متغیر	مجموع مربعات	درجه آزادی	مقدار احتمال
خطای استنادی	۱۲۳	۳	۰/۰۰۰۱

همانطور که از جدول ۴ مشخص است مقدار احتمال در خطاهای استنادی برابر با ۰/۰۰۰۱ است، بنابراین بین میانگین خطاهای استنادی دانشجویان بر اساس مولفه نوع مدرک استنادی تفاوت معناداری وجود دارد. لذا برای مشخص کردن اینکه کدام دسته خطای استنادی بیشتری داشته‌اند میانگین خطاهای استنادی هر چهار نوع مدرک استنادی مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۵. شاخص‌های توصیفی خطاهای استنادی منابع استنادی مختلف

متغیر	نوع منبع استنادی	تعداد	میانگین
	مقاله	۸۴	۱۲۳
	خطاهای استنادی بر اساس نوع کتاب	۸۳	۱۰۱
	پایان‌نامه منبع	۵۹	۱۶۹
	منبع اینترنتی	۳۶	۱۵۶

همانگونه که از جدول ۵ مشخص است کتاب‌های استنادی با میانگین ۱۰۱ کمترین تعداد خطای استنادی داشته‌اند و پایان‌نامه‌های استنادی با میانگین ۱۶۹ بیشترین تعداد خطای استنادی را داشته‌اند.

سوال سوم. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی بر اساس مؤلفه زبان مدرک استنادی چگونه است؟

از کل ۴۲ پایان‌نامه جامعه پژوهش ۱۳۵ منبع استنادی فارسی مورد بررسی قرار گرفت که دارای ۳۷۴ خطای استنادی بود، ۱۰۳ عدد (۲۷/۵۴ درصد) از خطاهای استنادی، خطای بزرگ بودند و ۲۷۱ خطای دیگر (۷۲/۴۶ درصد) خطای

کوچک استنادی بودند. همچنین ۱۲۷ منبع استنادی لاتین مورد بررسی قرار گرفت که دارای ۲۸۸ خطای استنادی بود که از این تعداد ۹۸ عدد (۳۴/۰۲ درصد) خطای بزرگ استنادی بودند و ۱۹۰ خطای دیگر (۶۵/۹۸ درصد) خطای کوچک استنادی بودند. (جدول ۸) از کل ۱۳۵ منبع استنادی فارسی مورد بررسی ۲۴ استناد (۱۷/۷۷ درصد) فاقد هرگونه خطای استنادی بودند همچنین از کل ۱۲۸ منبع استنادی لاتین مورد بررسی ۳۴ استناد (۲۶/۵۶ درصد) فاقد هرگونه خطای استنادی بودند.

جدول ۶. تعداد کل خطاهای استنادی پایان‌نامه‌ها به تفکیک زبان منبع

زبان منبع اطلاعاتی	تعداد خطای استنادی	تعداد خطای بزرگ استنادی	تعداد خطای کوچک
فارسی	۳۷۴	۱۰۳	۲۷۱
لاتین	۲۸۸	۹۸	۱۹۰

برای مشخص کردن اینکه وضعیت استنادی کدام نوع منابع براساس مولفه زبان بهتر است از آزمون من ویتنی استفاده شد.

جدول ۷. آزمون من ویتنی در مورد بررسی خطاهای استنادی براساس مولفه زبان منبع استنادی

آزمون	خطاهای استنادی
من ویتنی	۷۲۴۷
ویلکاکسون	۱۵۳۷۵
زد	-۲
سطح معنی داری	۰/۰۲۸

همانطور که از جدول ۷ مشخص است مقدار احتمال در خطاهای استنادی برابر با ۰/۰۲۸ است، بنابراین بین میانگین خطاهای استنادی بر اساس زبان مدرک استنادی تفاوت معناداری وجود دارد. لذا برای مشخص کردن اینکه کدام دسته خطای استنادی بیشتری داشته اند میانگین هر دو دسته مورد مقایسه قرار گرفت.

جدول ۸. شاخص‌های توصیفی خطاهای استنادی منابع استنادی مختلف

متغیر	زبان	تعداد	میانگین
خطاهای استنادی بر اساس زبان منبع استنادی	فارسی	۱۳۵	۱۴۱
	لاتین	۱۲۷	۱۲۱/۰۶

همانگونه که از جدول ۸ مشخص است استنادهای انگلیسی با میانگین ۱۲۱/۰۶ از منابع فارسی خطای استنادی کمتری داشته‌اند.

سوال چهارم. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی بر اساس مؤلفه جنسیت چگونه است؟

از ۲۶۲ منبع استنادی مورد بررسی تعداد ۴۴ استناد توسط دانشجویان پسر و تعداد ۲۱۸ استناد توسط دانشجویان دختر تنظیم شده بود. ۴۴ استنادی که توسط پسران تنظیم شده بود دارای ۱۶۱ خطای استنادی داشت و همچنین ۲۱۸ استناد تنظیم شده توسط دانشجویان دختر دارای ۵۰۱ خطای استنادی بود. برای سنجش اینکه وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی براساس مولفه جنسیت از آزمون من ویتنی استفاده شد.

جدول ۹. آزمون من ویتنی در مورد بررسی خطاهای استنادی براساس مولفه جنسیت

آزمون	خطاهای استنادی
-------	----------------

من ویتنی	۴۰۲۴
ویلکاکسون	۲۷۸۹۵
زد	-۱
سطح معنی داری	۰/۰۸۷

همانطور که از جدول ۹ مشخص است مقدار احتمال در خطاهای استنادی برابر با ۰/۰۸۷ است، بنابراین بین میانگین خطاهای استنادی بر اساس مولفه جنسیت تفاوت معناداری وجود ندارد. لذا برای مشخص کردن اینکه کدام دسته خطای استنادی بیشتری داشته اند میانگین هر دو دسته مورد مقایسه قرار گرفت.

جدول ۱۰. شاخص‌های توصیفی خطاهای استنادی منابع استنادی مختلف

متغیر	جنسیت	تعداد	میانگین
خطاهای استنادی بر اساس مولفه جنسیت	مرد	۴۴	۱۴۹/۰۵
	زن	۲۱۸	۱۲۷/۰۶

همانگونه که از جدول ۱۰ مشخص است با توجه به اینکه بین صحت استنادی پایان‌نامه‌ها براساس مولفه جنسیت تفاوت معناداری وجود ندارد اما وضعیت صحت استنادی دانشجویان دختر با میانگین ۱۲۷ بهتر است.

سوال پنجم. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌ها براساس مؤلفه مقطع تحصیلی چگونه است؟

از ۲۶۲ منبع استنادی بررسی شده ۲۸ منبع استنادی مربوط به دانشجویان دکتری و ۲۳۴ منبع استنادی مربوط به دانشجویان کارشناسی ارشد بود که استنادات مربوط به رساله دکتری دارای ۷۲ خطای استنادی بودند همچنین ۲۳۴ استناد مربوط به پایان‌نامه‌های مقطع کارشناسی ارشد دارای ۵۹۰ خطای استنادی بود. برای سنجش میزان صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی بر اساس مولفه مقطع تحصیلی از آزمون من ویتنی استفاده شد.

جدول ۱۱. آزمون من ویتنی در مورد بررسی خطاهای استنادی براساس مولفه مقطع تحصیلی

آزمون	خطاهای استنادی
من ویتنی	۲۸۹۶
ویلکاکسون	۳۳۰۲
زد	-۱/۰۱۷
سطح معنی داری	۰/۰۰۰۱

همانطور که از جدول ۱۱ مشخص است مقدار احتمال در خطاهای استنادی برابر با ۰/۰۰۰۱ است، بنابراین بین میانگین خطاهای استنادی بر اساس مولفه مقطع تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد. لذا برای مشخص کردن اینکه کدام دسته خطای استنادی بیشتری داشته اند میانگین هر دو دسته مورد مقایسه قرار گرفت.

جدول ۱۲. شاخص‌های توصیفی خطاهای استنادی منابع استنادی مختلف

متغیر	مقطع تحصیلی	تعداد	میانگین
خطاهای استنادی بر اساس مولفه مقطع تحصیلی	کارشناسی ارشد	۲۳۴	۱۳۳
	دکتری	۲۸	۱۱۷

همانگونه که از جدول ۱۲ مشخص است با توجه به اینکه بین صحت استنادی پایان‌نامه‌ها براساس مولفه جنسیت تفاوت معناداری وجود ندارد اما وضعیت صحت استنادی دانشجویان دختر با میانگین ۱۲۷ بهتر است.

سوال ۶. وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی براساس مولفه رشته تحصیلی چگونه است؟

از مجموع ۲۶۲ منبع استنادی مورد بررسی ۶۲ منبع استنادی مربوط به پایان‌نامه‌های از رشته علوم تربیتی، ۹۶ منبع استنادی مربوط به پایان‌نامه‌های رشته روان‌شناسی، ۸۸ منبع استنادی از پایان‌نامه‌های رشته مشاوره و ۱۶ منبع استنادی از پایان‌نامه‌های رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی مورد بررسی قرار گرفت. برای سنجش وضعیت صحت استنادی پایان‌نامه‌های دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی براساس مولفه رشته تحصیلی از آزمون تحلیل واریانس استفاده شد.

جدول ۱۳. مقایسه میانگین بر اساس مولفه رشته تحصیلی

آزمون آماری متغیر	مجموع مربعات	درجه آزادی	مقدار احتمال
خطای استنادی	۲۴	۳	۰/۰۰۰۱

همانطور که از جدول ۱۳ مشخص است مقدار احتمال در خطاهای استنادی برابر با ۰/۰۰۰۱ است، بنابراین بین میانگین خطاهای استنادی دانشجویان بر اساس مولفه نوع مدرک استنادی تفاوت معناداری وجود دارد. لذا برای مشخص کردن اینکه کدام دسته خطای استنادی بیشتری داشته‌اند میانگین خطاهای استنادی هر چهار نوع مدرک استنادی مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۱۴. شاخص‌های توصیفی خطاهای استنادی رشته‌های مختلف

متغیر	رشته	تعداد	میانگین
خطاهای استنادی بر اساس نوع رشته تحصیلی	علوم تربیتی	۶۲	۱۶۱
	روان‌شناسی	۹۶	۱۲۷
	مشاوره	۸۸	۱۲۶
	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	۱۶	۶۱

همانگونه که از جدول ۱۴ مشخص است دانشجویان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی از خطای استنادی کمتری برخوردار بوده‌اند و دانشجویان رشته علوم تربیتی دارای بیشترین خطای استنادی بوده‌اند.

بحث و نتیجه گیری

از بررسی پیشینه‌های پژوهش مشخص می‌شود که موضوع صحت استنادی، افزون بر بحث تبادل استناد مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است. به این معنا که اکثر پژوهش‌ها نشان داده‌اند که درصد بالایی از پژوهشگران در استنادهای مقاله‌ها یا پایان‌نامه‌های خود دارای خطاهای مختلف استنادی هستند. نتایج این پژوهش نشان داد که وضعیت صحت استنادی دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی در حد مطلوبی قرار ندارد و نتیجه پژوهش حاضر نسبت به پژوهش‌های عزیزی و همکاران ۱۳۸۰؛ آزاده و همکاران ۱۳۸۸؛ و مرادی کیوی و همکاران ۱۳۹۲ از لحاظ صحت استنادی وضعیت نامناسب‌تری دارد. که این نشان از وضعیت استنادی مطلوب‌تر در پژوهش‌های خارجی دارد و همچنین می‌توان بیان کرد که میزان اهمیت به صحت استنادی در کشورهای خارجی بسیار بیشتر از اهمیتی که در ایران به استناد داده می‌شود، است.

نتیجه دیگر پژوهش این بود که میزان خطای استنادی در پایان‌نامه‌ها و منابع اینترنتی بسیار بیشتر از خطای استنادی در مقالات و کتاب‌ها بود. از مهمترین علل خطای استنادی در پایان‌نامه‌ها می‌توان به دسترسی نداشتن دانشجویان به

اصل منبع، نبود اطلاعات کافی درباره گروه، دانشکده و دانشگاهی که پایان‌نامه در آن ارائه شده است، دادن استناد به پایان‌نامه از روی مقاله مستخرج از آن بدون توجه به منبع اصلی و ... اشاره کرد.

همچنین نتایج نشان داد که منابع لاتین وضعیت استنادی مطلوبتری نسبت به منابع فارسی داشتند. علت اصلی کم بودن خطاهای استنادی منابع لاتین را می‌توان ذکر قسمتی در مقاله تحت عنوان نحوه استناد به این منبع دانست، همچنین کپی برداری از استنادات لاتین در مقالات فارسی نیز یکی دیگر از دلایل کم بودن خطاهای استنادی منابع لاتین است، علاوه بر موارد ذکر شده می‌توان به وجود یک نوع شیوه رفرنس دهی به شیوه ای پی در زبان لاتین اشاره کرد اما در زبان فارسی شیوه‌های مختلفی برای استناد به منابع فارسی وجود دارد که همه برگرفته از شیوه ای پی ای هستند اما تفاوت‌های جزئی دارند که این خود می‌تواند از علل اصلی ایجاد خطاهای استنادی باشد.

نتیجه دیگر پژوهش این بود که دختران نسبت به مردان از لحاظ صحت استنادی وضعیت مطلوبتری داشتند و این می‌تواند به تیزبین تر بودن دانشجویان دختر و حساسیت آن‌ها به نظم و صحت منابع بستگی داشته باشد.

نتیجه دیگر پژوهش حاکی از آن بود که دانشجویان دکتری نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد از وضعیت صحت استنادی بهتری برخوردار بودند و این می‌تواند به تجربه دانشجویان دکتری به انجام کار پژوهشی و نوشتن پایان‌نامه در دوره کارشناسی ارشد مرتبط باشد. دانشجویان مقطع دکتری در دوران کارشناسی ارشد یک پایان‌نامه تالیف کرده‌اند که این می‌تواند آموزشی برای آن‌ها درباره صحت استنادی و نحوه استناد به منابع باشد.

نتیجه دیگر پژوهش آن بود که دانشجویان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی نسبت به دانشجویان سایر رشته‌ها از صحت استنادی بیشتری برخوردار بوده‌اند و دانشجویان رشته علوم تربیتی دارای بیشترین تعداد خطای استنادی بوده‌اند. این اختلاف میان صحت استنادی دانشجویان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی نسبت به دانشجویان سایر رشته‌ها می‌تواند ناشی از آشنایی بیشتر دانشجویان رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی نسبت به مفهوم استناد طبق پژوهش رحمانی و حاجی زین العابدینی در سال ۱۳۹۴ اشاره کرد. همچنین وجود واحدهایی مربوط به آیین نگارش، شیوه‌های استنادی، روش پژوهش و ... در سرفصل دروس رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی، برگزاری کارگاه‌های متعدد در مورد شیوه استناددهی صحیح در سطح علمی و حرفه‌ای رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی می‌تواند از علل دیگر آن باشد. (رحمانی و حاجی زین العابدینی، ۱۳۹۴)

از عوامل مختلف پایین بودن صحت استنادی پایان‌نامه‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد.

۱. آگاه نبودن دانشجویان به اهمیت و کاربرد استنادها
۲. عدم آشنایی دانشجویان با مفهوم و نحوه استناد به منابع
۳. دسترسی نداشتن دانشجویان به اصل منابع
۴. بی‌دقتی و عدم آموزش صحیح در استناد دادن به منابع استفاده شده
۵. کم توجهی دانشگاه و مراکز پژوهشی به استناد و سخت‌گیری نکردن در این مورد
۶. بی‌اهمیت بودن به مفهوم استناد و شیوه صحیح استناددهی
۷. وجود شیوه‌های مختلفی برای استناد به منابع فارسی که همه برگرفته از شیوه ای پی ای هستند اما تفاوت‌های جزئی دارند.
۸. کپی برداری از استنادات
۹. کم بودن تجربه دانشجویان در انجام کارهای پژوهشی و نوشتن مقالات معتبر
۱۰. وجود نداشتن دروس مختلف آشنایی با استناد در سرفصل دروس رشته‌های مختلف
۱۱. آشنا نبودن با شیوه‌های استناددهی اشاره کرد.
۱۲. وجود نداشتن واحدهای پژوهشی در دانشگاه برای بررسی استنادی پایان‌نامه‌ها و مقالات و همچنین برگزار کردن کارگاه‌های آموزشی

منابع

- ۱ آزاده، فریدون، واعظ، ریحانه، و قریب، میترا. (۱۳۸۸). بررسی وضعیت صحت مقاله‌های استنادی پایان‌نامه‌های دوره‌های دکتری تخصصی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران. دانشکده پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران. *بیاورد سلامت*، ۳(۱) و ۲: ۹-۱۷.
- ۲ انوری، حسن. (۱۳۸۱). فرهنگ بزرگ سخن. ذیل مدخل استناد و استناد کردن. تهران: انتشارات سخن.
- ۳ پائو، میراندا لی (۱۳۷۹). *مفاهیم بازیابی اطلاعات*. ترجمه اسدالله آزاد و رحمت‌الله فتاحی. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
- ۴ تصویری قمصری، فاطمه، و جهان‌نما، محمدرضا (۱۳۸۵). تحلیل استنادی پایان‌نامه‌های پژوهشگران پژوهشکده مهندسی جهاد کشاورزی. *فصلنامه کتاب*، ۹۹-۷۵.
- ۵ حری، عباس (۱۳۷۲). *اهمیت اطلاعاتی پایان‌نامه‌ها در مروری بر اطلاعات و اطلاع رسانی*. تهران: هیات امنای کتابخانه‌های عمومی کشور، ۲۲۳-۲۲۸.
- ۶ حری، عباس. (۱۳۷۶). اهمیت و ضرورت به‌کارگیری منابع خارجی در تحقیقات کشور. *فصلنامه کتاب*، ۸(۴)، ۷-۱۲.
- ۷ حقیقی، محمود (۱۳۸۱). کاربرد استناد در نگارش‌های علمی. *مجله روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران*، ۳۲(۲)، ۲۱۵-۲۳۲.
- ۸ رحمانی، مهدی، و حاجی زین العابدینی، محسن (۱۳۹۴). بررسی میزان آشنایی دانشجویان دانشکده علوم تربیتی با مفهوم استناد، *دردست چاپ*.
- ۹ سلطانی، پوری، و راستین، فروردین (۱۳۷۹). *دانشنامه کتابداری و اطلاع رسانی، فارسی انگلیسی و انگلیسی به فارسی*. تهران: فرهنگ معاصر، ص. ۸۱.
- ۱۰ عزیزی، فریدون، رئیس‌زاده، فرید، زارعی، شبنم، طریقت صابر، گلبرگ، و گرز، رضا. (۱۳۸۰). بررسی کیفیت ذکر منابع در مقالات پژوهشی-مجلات علمی-پژوهشی در جمهوری اسلامی ایران. *پژوهش در پزشکی (مجله پژوهشی دانشکده پزشکی)*، ۲۵(۴): ۲۵۵-۲۴۹.
- ۱۱ فرج‌پهلوی، عبدالحسین، و زمانی، مریم (۱۳۸۹). تحلیل استنادی ماخذ پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد حوزه شیمی دانشگاه شهید چمران اهواز و دانشگاه شیراز در سال‌های ۱۳۸۰-۱۳۸۷. *فصلنامه دانش‌شناسی*، ۳(۱۱)، ۱۰۱-۷۷.
- ۱۲ مرادی کیوی، محسن، سبحانی، عبدالرسول، صاحب اختیاری، خشایار، هاشمی مطلق، کیوان، و کاظم‌نژاد لیلی، احسان. (۱۳۹۲) بررسی درستی نگارش منابع مقاله‌های چاپ شده در مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان، *مجله دانشگاه علوم پزشکی گیلان*، ۲۲(۲) پیاپی ۸۶: ۷۸-۸۶.
- 13 Adhikari, p., & Acharya, A. (2010) accuracy of reference in diferent speciality medical journals of Nepal. *Nnepalese journal of net head & neck surgery*, 1(2): 23-25
- 14 Al-Benna, S., Rajgarhia, P., Ahmed, S., & Sheikh, Z. (2009). Accuracy of references in burns journals. *Burns*, 35(5): 677-680.
- 15 Davies, k. (2012). Reference accuracy in library and information science journals. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 64(1): 373-387. Available at: www.emeraldinsight.com/0001-253X.htm
- 16 Harinarayana, N., Chikkamanju, S. & Raju N., V. (2011) A study of citation accuracy in psychology theses submitted to the University of Mysore. *Annals of Library and Information Studies*, 58(4): 326-334.
- 17 Lopresti, Robert (2010). Citation accuracy in environmental science journals. *Scientometrics*, 85(3): 647-655.
- 18 Lukić, I. K., Lukić, A., Gluncić, V., Katavić, V., Vucenik, V., & Marusić, A. (2004). Citation and

quotation accuracy in three anatomy journals. *Clinical anatomy: official journal of the American Association of Clinical Anatomists & the British Association of Clinical Anatomists*, 17(7): 534-539.

19 O'Connor, A. E. (2002). A review of the accuracy of references in the journal *Emergency Medicine*. *Emergency medicine*, 14(2), 139-141.

20 Oren, G., & Watson, M. (2009). Accuracy of references in the ophthalmic literature. *Journal of the Medical Library Association: JMLA*, 97(2), 142-145.

21 Yousuf Guraya, S. (2014). Accuracy of references in scholarly journals: an analysis of 450 references in ten biomedical journals. *European Science Editing*, 40(4): 88-90.

سیاهه بررسی صحت استنادی پایان‌نامه‌ها بر اساس روش انجمن روان‌شناسی آمریکا (APA)

عنوان پایان‌نامه:

دانشکده:

رشته:

سال دفاع:

نام منبع یا منابع بررسی شده استنادها:

جدول ۱. سیاهه مربوط به خطاهای استنادی مقاله

پدید آور	سال نشر	عنوان مقاله	عنوان مجله	شماره و دوره	شماره صفحه
----------	---------	-------------	------------	--------------	------------

جدول ۲. سیاهه مربوط به خطاهای استنادی کتاب

پدید آور	سال نشر	عنوان کتاب	محل نشر	ناشر	ویرایش- ترجمه
----------	---------	------------	---------	------	------------------

جدول ۳. سیاهه مربوط به خطاهای استنادی پایان‌نامه‌ها

پدید آور	سال نشر	عنوان پایان‌نامه	مقطع	گروه	دانشکده	دانشگاه
----------	---------	------------------	------	------	---------	---------

جدول ۴. سیاهه مربوط به خطاهای استنادی منابع اینترنتی

پدید آور	سال نشر	عنوان مطلب	عنوان سایت	تاریخ بازیابی	آدرس سایت
----------	---------	------------	------------	---------------	-----------

جدول ۵. سیاهه مربوط به جستجوی استنادهای

استنادهای بازیابی شده	استنادهای کور	خطاهای بزرگ	خطاهای کوچک
-----------------------	---------------	-------------	-------------

Survey on citation accuracy of thesis in Faculty of Psychology and Educational sciences in Shahid Beheshti University

Mehdi Rahmani*

Student master of Knowledge and Information Science; Shahid Beheshti university, Tehran, Iran

Amir Reza Asnafi

PhD in Knowledge and Information Science;
Adjunct professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Mohammad Amin Erfan Manesh

PhD in Knowledge and Information Science;
Adjunct professor, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Isfahan University, Isfahan, Iran

Abstract

Aim: The aim of this study was to survey on citation accuracy of thesis was defended in spring 2014 to winter 2015 in Faculty of psychology and educational sciences in Shahid Beheshti University. Research Method: it was an applied research and data gathering was survey. The study population consisted of 42 theses that were defended in spring 2014 to winter 2015. The total number of citations of the 42 theses cited approximately was 1878 citation and 320 citations to verify compliance with the APA style selected. Data, through direct observation and search in databases and search engines was mustered; the data on the checklist was introduced. Results: The results indicates that 262 source documents reviewed a total of 663 citation errors that most errors were related to supervision, as well as not retaining the authenticity of female students than male students, survey on citation phd students than master students, Latin citation references to persian Citation references was a lot. Conclusion: The results showed that on average each citation a citation error is 53/2 to various Several factors can be found in happening of unfavorable situation in theses, including lack of student knowledge from the importance of integrated citations in academic text, lack of reasercher knowledge from references management software such as (End Note & pajoohyar). We can suggest some solution in order to optimize citation management and copying in theses .such as allocating some part of thesis score in to validity of citation provided, holding educational workshops of resource management and organizing unit in university to verify thesis citations.

Keywords: Authenticity of documents, theses, Shahid Beheshti University, Faculty of psychology and educational sciences